

לא יתכן. כי והתניא: מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא למעוטי שופר, שהכשרתו לא תדחה את השבת.

נמי לא יתכן. כי והתניא: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

אמר רב אדא בר אהבה: רבי יוחנן קאתי למעוטי מכשירי מצוה, כגון להטיל ציצית לטליתו, ולקבוע מזוזה לפתחו. דבהנהו מודה רבי אליעזר שאינם דוחים את השבת.

ומביאה הגמרא ראייה: תניא נמי הכי, שאם עשאם למכשירים אלו בשבת שחייב חטאת.

דתניא: ושיון, חכמים ורבי אליעזר השוו דעתם בעניין זה, שאם צייץ טליתו, ועשה מזוזה לפתחו שהוא חייב.⁽¹⁾

מאי טעמא מודה כאן רבי אליעזר?

אמר רב יוסף: לפי שאין קבוע להם למצות ציצית ומזוזה זמן.

אמר ליה אביי: אדרבה. הרי הסברא נותנת כי משום דאין להם זמן כל שעתא ושעתא קלא-ב זמניה הוא, וכל רגע שמששהה את טליתו בלי ציצית עובר בעשה. [וקאי למאן דאמר במנחות מא א טלית חובת בגד⁽¹⁾].

אלא אמר רב נחמן אמר רב יצחק, ואיתימא

ופרכינן: ואכתי הך גזרה שוה, מופנה רק מצד אחד הוא. שרק בצד אחד של הגזרה שוה [והיינו בעומר] ישנו פסוק מיותר, אולם בצד השני [בשתי הלחם] הוא אינו מיותר.

ושמעין ליה לרבי אליעזר דאמר: גזירה שוה שהיא מופנה רק מצד אחד — למידון ממנה, וגם משיבין עליה, לפרוך אותה.

ומתריצין: קרא דכתיב "ממושבותיכם תביאו", הוא מיותר, שהרי לפניו נאמר "והקרכתם מנחה חדשה לה" — "תביאו" למה ל? אלא ריבויא הוא.

וכיון דאיתר מצי למילף גזירה שוה.

והוינן בה: הא דאמר רבי יוחנן: לא לכל אמר רבי אליעזר — למעוטי מאי? איזה מכשירי מצוה סובר רבי אליעזר שאינם דוחים את השבת?

אילימא למעוטי לולב, שקציצתו ממחובר לא תדחה את השבת.

והתניא: לולב וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא, שמא תאמר דקאתי למעוטי שמכשירי סוכה, לא ידחו את השבת.

לא יתכן. כי והתניא: סוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא שמא תאמר דקאתי למעוטי מכשירי מצה.

1. לשון "חייב" משמע חטאת כמו שכתב רש"י לעיל ג א. וכן פירש הריטב"א. ובשפת אמת הקשה, הרי שגג ועשה מצוה פטור?

למבוי אסור אפילו לשיטת רבי שמעון? [שאף לדבריו, מותר רק לטלטל מחצר למבוי, שהם נחשבים לרשות אחת, אבל לא מהבית].

לא יתכן. וכי איצטריך קרא למישירי טלטול?
והרי טלטול לא נאסר מן התורה, אלא רק
מדברי סופרים.

אלא האי "ביום" בא לרבות מכשיריו,
שמותר לקוצצו מן הדקל בשבת.⁽³⁾

ורבנן סבירא להו: ההוא "ביום" מיבעי ליה
למידרש שזמן נטילת לולב הוא ביום ולא
בלילה.

ורבי אליעזר, האי דרשא ביום ולא בלילה
— מנא ליה?

ומבארין: נפקא ליה מדכתיב "ושמחתם
לפני ה' אלהיכם שבעת ימים". ודרשין:
ימים, ולא לילות.

ורבנן אמרו לך: האי קרא איצטריך.

כי סלקא דעתך אמינא: נילף גזירה שוה
"שבעת ימים" דכתיב בלולב, מ"שבעת
ימים" דכתיב בסוכה. מה לחלן מצות סוכה
נוהגת בימים ואפילו בלילות, אף כאן בלולב
מצותו נוהגת בימים ואפילו בלילות.

קא משמע לך.⁽⁴⁾

רב הונא בריה דרב יהושע: הטעם באלו
שאינם דוחים שבת, הואיל ובידו להפקירן,
ומשיצאו מרשותו אין חובתם מוטלת
עליו.⁽²⁾

אמר מר: לולב וכל מכשיריו דוחין את
השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי יליף ב"במה מצינו" מעומר ושתי הלחם
שמכשיריהם דוחים את השבת [וכדמפרשין
לעיל].

איכא למיפריך: מה לאלו, שבן צורך גבוה,
שהם קרבן, ולכן דוחים את השבת.

ומבארין: אלא מהכא ילפינן לה:

אמר קרא "ולקחתם לכם ביום הראשון".
ומדלא כתיב "בראשון", וכתיב "ביום",
ילפינן אפילו בשבת.

ומוכיחה הגמרא: ולמאי חלכתא מרבינן
אפילו בשבת?

אילימא להתיר את טלטול הלולב, ללמדך
שאינו אסור מצד מוקצה.

1. והר"ן פירש דלא קאי אלא אמזוזה, משום
דלא קיימא לן טלית חובת בגד. ועיין ברשב"א
ובשפת אמת.

2. במנחת חינוך [מוסך השבת קושר] הקשה
למה לנו הטעם הואיל ובידו להפקיר, הרי יכול
לעשות את הקשרים של הציצית על מנת
שיתירם לאחר השבת, ואינו חייב לעשות חילול
שבת כדי לקיים את המצוה?
ועיין בכיפור הלכה ריש סי' ש"ז שכתב
שבקשר שהרגילות לעשותו לימים רבים לא
מועילה מחשבה להתירו.

3. הפרי מגדים בסי' תרנ"ג מסתפק אם אפשר
לצאת מצות לולב במחובר, ובצל"ח כאן כתב
שיוצאין במחובר, ועיין בשדה חמד שהקשה
עליהם מדברי הרש"י כאן שמוכח שאין יוצאים
במחובר, שהרי אם יוצאים למה לי לקוצצו?
פירות תאנה.

4. הקשו התוספות והלא אין אדם דורש גזירה

ומקשינן: וליכתוב רחמנא בלולב שמכשיריו דוחין את השבת. וניתו הנך, עומר ושתי הלחם, ונילפו מיניה? ולמה לי דכתבינהו בכולהו?

ומתריצין: משום דאיכא למיפרך: מה ללולב, שכן טעון ארבעה מינים, ולכן הוא דוחה, (5) אבל הני לא לידחו. להכי קאתי קרא לרבותם.

אמרינן לעיל: פוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי יליף מעומר ושתי הלחם.

איכא למיפרך: מה לעומר ושתי הלחם, שכן צורך גבוה הוא.

אי יליף מלולב, איכא למיפרך: שכן טעון ארבעה מינים.

אלא, רבי אליעזר גמר גזירה שוה "שבעת ימים" דכתיב בסוכה, מ"שבעת ימים" דכתיב בלולב. מה לחלן, בלולב, מכשיריו דוחין את השבת, אף כאן בסוכה נמי מכשיריו דוחין את השבת.

[ואף שגזירה שוה זו אינה מופנית, מכל מקום הואיל וכבר ריבתה התורה בעומר ושתי הלחם ולולב, סגי בגילוי מילתא. רש"י].

ומקשינן: וליכתוב רחמנא בסוכה, וניתו הנך, וניגמור מינה?

ומתריצין: משום דאיכא למיפרך: מה לסוכה שכן מצוותה נוהגת בלילות כמו בימים.

אמרינן לעיל: מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי יליף מעומר ושתי הלחם, איכא למיפרך: מה להנהו שכן הם צורך גבוה.

אי יליף מלולב, איכא למיפרך: מה ללולב שכן טעון ארבעה מינים.

אי יליף מסוכה, איכא למיפרך: מה לסוכה, שכן נוהגת בלילות כבימים. תאמר במצה שחובתה לילה ראשון בלבד.

אלא, רבי אליעזר גמר גזירה שוה "חמשה עשר" דכתיב במצה, מ"חמשה עשר" דכתיב בהן הסוכות. מה לחלן, בסוכה, מכשיריה דוחין את השבת. אף כאן במצה, מכשיריה דוחין את השבת.

ומקשינן: וליכתוב רחמנא במצה, וניתו הנך כולהו וליגמור מיניה.

ומתריצין: משום דאיכא למיפרך: מה למצה שכן נוהגת בנישים כבאנשים, ואינה ככל

א. בלולב על ידי דחיית שבת מקיים ד' מצוות ולכן הוא דוחה שבת.

ב. מצוה שאינה מתקיימת אלא בצירוף עוד ג' מינים חשיבא טפי.

ובשפת אמת כתב שמדברי התוס' ד"ה שכן

שוה מעצמו אלא אם קבלה מרבו, ותירצו דקיבלו גזירה שוה "שבעת ימים" מ"שבעת ימים", וסלקא דעתן דשבעת ימים היינו דכתיב גבי לולב, [עפ"י מהר"ם, ועיין שפ"א].

5. אפשר לבאר את דברי הגמרא בשני אופנים.

מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, משום דדרשינן "כל שישנו באיסור לא תאכל חמץ, ישנו בחיוב אכילת מצה".

אמרינן לעיל: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי יליף מעומר ושתי הלחם, איכא למיפרך: מה להני שכן צורך גבוה.

אי יליף מלולב, איכא למיפרך: מה ללולב שכן טעון ארבעה מינים.

אי יליף מסוכה, איכא למיפרך: מה לסוכה שכן נזחגת בלילות כבימים.

אי יליף ממצה, איכא למיפרך: מה למצה שכן נזחגת בנשים כבאנשים.

אלא מהכא דריש לה: אמר קרא: "יום תרועה יהיה לכם". ודרשינן: תוקעין ב"יום", ואפילו בשבת.

ומוכיחה הגמרא: ולמאי דרשינן שדוחה שבת?

אילימא לתקיעה שהיא מותרת בשבת.

לא יתכן. כי הא תנא דבי שמואל: כתיב [במדבר כט א] "כל מלאכת עבודה לא תעשו". והיינו מלאכה של טורח — יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת, שהיא חכמה ואינה מלאכה. ואם כן, לא צריך פסוק להתיר תקיעה בשבת, כיון שאינה מלאכה דאורייתא.

אלא, האי "יום" קאתי לרבות מכשירין שהם דוחין את השבת.

ורבנן אמרו לך: ההוא "יום" מיבעי ליה למידרש, שמצות תקיעה היא ביום ולא בלילה.

ורבי אליעזר: הך דרשא ביום ולא בלילה, מנא ליה?

ומבארין: נפקא ליה מדכתיב: "ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם". והיינו ביום ולא בלילה. ונמרי ראש השנה ויום הכפורים מזהדדי, דכתיב ביום הכפורים "בחדש השביעי", והך קרא אייתר משום שכבר נכתב בכמה מקומות בתורה שיום הכפורים הוא בחדש השביעי. ובא ללמד: שיהיו כל תרועות של חדש השביעי שוות, בכך שיהיו ביום ולא בלילה.

ומקשינן: וליתו כולהו הנך, וליגמרו מינה?

ומתריצין: מתקיעת שופר דראש השנה ליכא למיגמר, שכן תקיעה זו, מוכנסת וברונת של ישראל לאביהן שבשמים.

מתקיעות שופר דיום הכפורים של יובל, ליכא למיגמרי, כיון שיש להן חשיבות מיוחדת. דאמר מר: תקעו בית דין בשופר, נפטרו עבדים, והולכין לבתיהם. ושדות חוזרות לבעליהן.

(אמר מר) מילה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

והוינן בה: מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי מכולהו, מאחת מכולן גמר. איכא למיפרך בכל חד וחד כדאמרינן לעיל.

ועוד איכא למיפרך: מה לחנך, שכן אם עבר קלב-א זמנה של מצוה — בטלה. הלכך ראוי